

Nr 897

Av herr **Östrand m. fl.**, om lokalisering till Söderhamn av mynt- och medaljtillverkningen.

(Lika lydande med motion nr 749 i Första kammaren)

I betänkandet Lokalisering av statlig verksamhet (SOU 1963: 69) föreslog lokaliseringsutredningen att mynt- och medaljtillverkningen skulle flyttas från Stockholmsområdet. Såsom tänkbara orter angavs Finspång, Norrköping, Nyköping och Södertälje. På Kungl. Maj:ts uppdrag gjorde statskontoret därefter en utredning om lokaliseringsalternativen och övervägde därvid förutom nämnda fyra orter ytterligare fjorton orter, bland vilka Boden, Eskilstuna, Falun, Motala, Stockholm, Söderhamn och Tumba behandlades mera ingående.

Statskontorets utredning beaktade såväl arbetsmarknadssynpunkter som företagsekonomiska synpunkter. Arbetsmarknadsstyrelsen ansåg Söderhamn vara den lämpligaste lokaliseringsplatsen. Ur arbetsmarknadssynpunkt ansåg även statskontoret att Söderhamn vore den lämpligaste lokaliseringsorten, men av företagsekonomiska skäl föreslogs Tumba, enär viss samordning med riksbankens sedeltryckeri skulle kunna ordnas. Arbetsmarknadsstyrelsen avstyrkte dock Tumba.

I 1969 års statsverksproposition meddelades att Kungl. Maj:t, på grundval av statskontorets utredning och vissa ytterligare undersökningar, den 3 januari 1969 uppdragit åt mynt- och justeringsverket att förbereda utflyttning till Eskilstuna. I likalydande motioner, I: 648 av herrar Lundin och Svedberg samt II: 773 av herr Östrand m. fl., hemställdes att mynt- och medaljtillverkningen skulle omlokaliseras till Söderhamn.

I sitt utlåtande nr 7 år 1969 påpekade statsutskottet att Kungl. Maj:t ej förelagt riksdagen förslag om mynt- och medaljtillverkningens framtid, och bl. a. därför ansåg utskottet anledning saknas för riksdagen att då binda sig för viss förläggningssort. Statsutskottet förklarade sig i och för sig inte ha någonting att erinra mot att ifrågavarande lokalisering sker till Eskilstuna och uttalade vidare:

Emellertid anser utskottet att det ej endast av ekonomiska skäl utan även från lokaliseringspolitiska utgångspunkter kan vara väl motiverat att förläggningen av mynt- och medaljtillverkningen till annan ort än Eskilstuna, exempelvis Söderhamn, ytterligare studeras, nämligen om resultatet av det lokalprogramarbete m. m. som byggnadsstyrelsen fått uppdrag att göra

pekar mot mera väsentliga avvikelser från de ekonomiska kalkyler som presenterats i statsutskottets utredning. Det synes inte föreligga några egentliga hinder att bedriva mynt- och medaljtillverkning på vilken större ort som helst, och utskottet står inte främmande för tanken att för slutligt ställningstagande alternativa förslag underställs riksdagens prövning.

Den 5 mars 1969 beslöt riksdagen att ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

I årets statsverksproposition, bilaga 9, förordas att nybyggnaden för mynt- och medaljtillverkningen görs i Eskilstuna i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag. Byggnadsstyrelsen har enligt Kungl. Maj:ts uppdrag endast haft att framlägga förslag om hur lokalbehovet för mynt- och medaljtillverkningen skall tillgodoses i Eskilstuna. Alternativa förslag till lokaliseringsort har inte framlagts, och någon närmare undersökning av vad Söderhamn kan erbjuda som lokaliseringalternativ har inte gjorts.

Mynt- och justeringsverket har med anledning av det erhållna uppdraget att förbereda flyttning av mynt- och medaljtillverkningen till Eskilstuna i en skrivelse till Kungl. Maj:t redovisat läget och därvid även tagit upp kostnadsaspekter på lokaliseringalternativen Eskilstuna och Söderhamn. Man har därvid kommit fram till att transportkostnaden för halvfabrikat och färdiga mynt skulle bli 175 000 kr. högre i Söderhamnsalternativet, medan skillnaden enligt statskontorets utredning skulle bli endast 25 000 kr.

De beräkningar som mynt- och justeringsverket nu framlägger i fråga om transportkostnaderna präglas av en tydlig strävan att göra dem så höga som möjligt i Söderhamnsalternativet. Halvfabrikaten levereras fritt myntverket, och transportkostnaden är således inbakad i priset. Kostnaden vid laster om 20 ton har emellertid av leverantören på myntverkets förfrågan uppgivits till 36 kr./ton Finspång—Stockholm (21 mil), 18 kr./ton Finspång—Eskilstuna (15 mil) och 56 kr./ton Finspång—Söderhamn (41 mil).

Vid förfrågan i Söderhamn förklarar sig ett av landets större transportföretag kunna utföra motsvarande transporter Finspång—Söderhamn för 52 kr./ton och för en sträcka av 15 mil, motsvarande Finspång—Eskilstuna, 28 kr./ton. Då transportkostnaden utöver lastning och lossning i allmänhet synes vara en krona per ton/mil eller något mindre skulle den enligt myntverkets uppgifter bli tre kronor per ton/mil för de sista sex milen av den sex mil längre sträckan Finspång—Stockholm än Finspång—Eskilstuna. Om det av myntverket angivna prisläget för transporter till Stockholm och Söderhamn tillämpas skulle kostnaden Finspång—Eskilstuna bli 12 kr./ton högre än som uppgivits, vilket minskar kostnadsskillnaden till Söderhamn med 12 000 kr. enligt den beräknade årsleveransen.

Den största transportkostnaden beräknas emellertid för leveransen på färdiga mynt till riksbanken i Stockholm på grund av den särskilda bevakning som krävs. Genom Allmänna bevakningsaktiebolaget har myntverket anskaffat en kostnadsberäkning som uppgår till 200 kr./ton för transporten Söder-

hamn—Stockholm (27 mil) och 87:50 kr./ton för Eskilstuna—Stockholm (12 mil). Kostnaden är beräknad för laster om sex ton. Vid laster om sju ton sjunker emellertid kostnaden från Söderhamn med 30 kr./ton. Statskontoret räknade i sin utredning med laster om 10 ton, vilket måste kunna sänka kostnaderna ytterligare.

Den stora kostnadsskillnaden i lokaliseringalternativen sammanhänger också med att mynt- och justeringsverket numera räknat med en produktion av 1 200 ton mynt, medan statskontoret räknade med 750 ton. År 1968 var produktionen 610 ton. De totalkostnader för transporter som myntverket räknat fram blir sålunda inte aktuella förrän möjligen någon gång i framtiden då produktionen fördubblats, och då utgör transportkostnaderna fortfarande en så liten del av produktionsvärdet att de inte spelar någon roll för tillverkningens lokalisering. Det framgår för övrigt av myntverkets beräkningar att man även i fortsättningen räknar med att inköpa råvaror för produktion av halvfabrikat för 200 ton mynt. Då råvarorna väsentligen kommer från Boliden bör transportkostnaderna för dessa bli mindre till Söderhamn än till Eskilstuna, som ligger 29 mil längre bort. Denna del av transportkostnaderna ingår dock ej i de beräkningar som anförts av myntverket.

»Det föreligger inte några egentliga hinder att bedriva mynt- och medaljtillverkningen på vilken större ort som helst i landet», yttrade mynt- och justeringsverket i en skrivelse den 7 maj 1968 till statsrådet och chefen för finansdepartementet. Detta konstaterade också statsutskottet i sitt av riksdagen bifallna utlåtande till motionerna I: 648 och II: 773 år 1969. De uppgifter om transportkostnader som anföres i årets statsverksproposition ändrar inte detta konstaterande.

Samtidigt har industrilokaliseringen blivit allt viktigare som medel i strävandena att minska den regionala obalans som råder beträffande försörjningsmöjligheter. Chefen för inrikesdepartementet konstaterar att trots att skogslänens andel av de obesatta platserna i riket har ökat något mellan november 1968 och samma månad 1969 — från 13 till 15 procent — har under samma tid deras andel av den totala arbetslösheten stigit från 44 till 48 procent. Dessa tal skall ses mot bakgrunden av att skogslänens andel av arbetskraften i riket i november 1969 utgjorde ca 21 procent.

Om strävandena att lokalisera fler industriföretag till det s. k. stödområdet skall kunna bedrivas med framgång torde staten inte för egen del kunna ställa sig likgiltig till de lokaliseringspolitiska synpunkterna vid valet av lokaliseringsort för statsföretag. Av den anledningen har även statsägda företag numera blivit berättigade till lokaliseringstöd. Något övervägande av vad lokaliseringstöd skulle betyda för mynttillverkningens lokalisering till Söderhamn, som ligger inom stödområdet, synes inte ha förekommit. I så fall borde det inte ha ifrågasatts att lokalisera verksamheten till Eskilstuna, som tillhör en av landets mest expansiva regioner. Mynttillverkningen är visserligen ingen stor industri. Det stora flertalet av lokaliseringsbara enheter är

